ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

| | | | |
|---|---|---|---|
| Факультет | АВМ та МТ | Рівень вищої освіти | перший (бакалаврський) |
| Кафедра | МККП | Рік навчання | 3 |
| Галузь знань | В Культура, мистецтво та гуманітарні науки | Вид дисципліни | Обов'язкова |
| Спеціальність | В1 Аудіовізуальне мистецтво та Медіавиробництво | Семестри | 5 сем. |

# ІСТОРІЯ АВМ

Семестр 5 (осінь 2026)


**Викладач** Алфьорова Зоя Іванівна, доктор мистецтвознавства, професор, зав. кафедри МККП
**E-mail** al055@ukr.net

**Заняття** 30 лекцій,+15 прак.+ 2 конс.++. 2 залік =50 год.

**Консультації**
**Адреса** (дистанційно)

## КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Поза заняттями офіційним каналом комунікації з викладачем є електронні листи і тільки у робочі дні. Умови листування: 1) в *темі* листа обов'язково має бути зазначена назва дисципліни (скорочено — ІстАВМ); 2) в полі тексту листа позначити, хто звертається — *анонімні листи розглядатися не будуть*;3) файли підписувати таким чином: *прізвище_ завдання. Розширення: текст — doc, docx, ілюстрації — pdf.* Окрім роздруківок для аудиторних занять, роботи для рубіжного контролю мають бути надіслані на пошту викладача. Обговорення проблем, пов'язаних із дисципліною, у коридорах академії не припустимі. Консультування з викладачем в стінах академії відбуваються у визначені дні та години.
Під час дистанційних занять використовується листування у групі Telegram, а також on-line конференції в googl-classroom.

## ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна не має обов'язкових передумов для вивчення.

## НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

*Методичні матеріали*

.

1. Додаткові навчальні матеріали, слайди, ілюстрації тощо можна запропонувати переглянути за посиланням (спеціальні навчальні сервіси у мережі Інтернет та

групах у ФБ «Про АРТ: дизайн, архітектура, театр, кіно», «Новини ХДАДМ»).

## НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ

Блокнот для конспекту, ручка. Альбом для ескізування. Комп'ютерна техніка (ноутбук, планшет тощо) з можливістю виходу до мережі Інтернет. Програми, необхідні для виконання завдань: MicrosoftWord, Adobe Illustrator.

## МЕТА Й ЗАВДАННЯ КУРСУ

*Метою* дисципліни «Історія АВМ» є формування у здобувачів вищої освіти професійного світогляду, поглиблення знань про генезис та еволюцію аудіовізуального мистецтва в просторі та часі. **Завдання** дисципліни полягають в розширенні теоретичних уявлень здобувачів вищої освіти про історію аудіовізуального мистецтва як частину мистецтвознавчого дискурсу; висвітленні основних етапів формування аудіовізуального мистецтва; отриманні цілісного уявлення про періодизацію історії та будови морфології аудіовізуального мистецтва; вироблені навичок аналізу аудіовізуального мистецтва з урахуванням їх впливу на загальну його історію. На лекційних та практичних заняттях та під час самостійної роботи здобувачі вищої мистецької освіти формують уявлення про історичний розвиток аудіовізуального мистецтва в його дихотомії.

*Дисципліна забезпечує наступні загальні компетентності:*

- знання та розуміння предметної області та професійної діяльності;
- навички використання інформаційних та комунікаційних технологій;
- здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;
- здатність генерувати нові ідеї ( креативність);
- здатність діяти соціально відповідально та свідомо;
- здатність працювати у команді;
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- здатність бути критичним та самокритичним;
- здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт;
- навички міжособистісної взаємодії;
- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми;
- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні та наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірності розвитку предметної області, її місця в загальній про мистецтво і суспільство та у розвитку суспільства, техніки та технологій, використовувати різні форми та види рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

*Дисципліна забезпечує спеціалізовані (фахові) компетентності:*

- здатність спостерігати, відбирати, розрізняти, типологічно доцільно компонувати, цілеспрямовано формувати і використовувати інформаційний, виразний, образний рівні аудіовізуального твору;
- усвідомлення художньо-естетичної природи аудіовізуального мистецтва.
- усвідомлення взаємозв'язків та взаємозалежності між теорією та практикою аудіовізуального мистецтва та виробництва;

- здатність здійснювати професійну діяльність із застосуванням сучасних досягнень теорії та методології аудіовізуального мистецтва та виробництва з урахуванням широкого спектру міждисциплінарних зв'язків;
- здатність використовувати засоби масової інформації для просвітництва, популяризації та пропаганди досягнень аудіовізуальної культури;
- здатність відстежувати перспективні зміни в сфері аудіовізуального мистецтва, використовуючи оригінальні іншомовні джерела;
- вміння опрацювати кінознавчу літературу, узагальнювати та аналізувати аудіовізуальний матеріал, формувати наукові теми та розуміти подальші перспективи розвитку даної проблематики в різних дослідницьких жанрах.

## ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

- вміти професійно орієнтуватись в періодизації та проблемах історії аудіовізуального мистецтва;
- вміти підтримувати зв'язок із засобами масової інформації з метою просвітництва, популяризації та пропаганди досягнень аудіовізуального мистецтва:
- вільно спілкуватися з професійних питань державною та іноземною мовами усно та письмово;
- приймати ефективні рішення на основі релевантних даних із застосуванням сучасних методів і засобів прийняття рішень, у тому числі багатокритеріальних рішень в умовах невизначеності.

## ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Основна спрямованість дисципліни визначається опануванням основ майбутньої спеціальності. Дисципліна вивчається протягом 5 семестру 3-го курсу (1 кредит ECTS, 30 навчальних годин, в тому числі 15 лекцій+ (15 практ.)+ 3 год модульна к.р+ 2 залік.

Всього курс має 2 модулі та 10 тем.

**Змістовний модуль 1. Становлення аудіовізуального мистецтва як автономної мистецької сфери в контексті модерної культурної ситуації**

*Тема 1.* Вступ. Праісторія аудіо- та екранної складових АВМ: генеза радіо, фото та кінематографа з другої половини 19-го ст.

*Тема 2.* Розвиток радіо та кіно на початку 20-го ст. (1900-1910 рр.).

*Тема 3.* Аудіовізуальні твори у добу художнього авангарду ( 1910-1920-ті рр.).

*Тема 4.* Радіо та кіно у міжвоєнний період ( 1920-1940-ті рр.)

*Тема 5.* Аудіовізуальні твори у добу раннього постмодернізму ( 1950-1960-ті рр.)

*Тема 6.* Еволюція аудіовізуального мистецтва у 1970-1980-ті рр.

**Змістовний модуль 2. Розвиток аудіовізуального мистецтва як автономної мистецької сфери в контексті постмодерної культурної ситуації та на сучасному етапі розвитку**

*Тема 7.* Розвиток аудіовізуального мистецтва у добу пост- постмодернізму (1990-2000-ті рр.)

*Тема 8.* Українське аудіовізуальне мистецтво на початку XXI ст.

*Тема 9.* Український кінематограф (2000-2010-ті рр.)

*Тема 10.* Українське телебачення (2000-2010-ті рр.)

*Тема 11.* Українська фотографія (2000-2010-ті рр.)

*Тема 12.* Український кінематограф (2010-2020-ті рр.)

*Тема 13.* Українське телебачення (2010-2020-ті рр.)

*Тема 14.* Українська фотографія (2010-2020-ті рр.)

*Тема 15.* Репрезентація українського спротиву російській агресії в творах АВМ

## ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Теми розкриваються шляхом лекційних занять. Передбачені практичні заняття з кожної теми. Самостійна робота здобувача спрямована на закріплення лекційних тем. Зміст самостійної роботи складає пошук додаткової інформації та її аналіз, підготовка письмових завдань за лекційними темами дисципліни.

## ФОРМАТ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

Формою контролю є залік. Для отримання заліку достатньо пройти рубіжні етапи контролю у формі поточних перевірок процесу самостійної роботи.

## ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

| **Національна** | **Бали** | **ECTS** | **Диференціація А (внутрішня)** | **Національна** | **Бали** | **ECTS** |
|---|---|---|---|---|---|---|
| Відмінно | 90–100 | A | A+ 98–100 | Задовільно | 64–74 | D |
| | | | A 95–97 | | 60–63 | E |
| | | | A- 90–94 | Незадовільно | 35–59 | FX |
| Добре | 82–89 | B | | Незадовільно (повторне проходження) | 0–34 | F |
| | 75–81 | C | | | | |

## ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА

Під час занять необхідно вимкнути звук мобільних телефонів як здобувачам, так і викладачу. За необхідності здобувач має спитати дозволу вийти з аудиторії, або при дистанційному навчанні поставити питання в чаті (окрім заліку). Вітається власна думка з теми заняття, аргументоване відстоювання позиції.

У разі відрядження, хвороби тощо викладач має перенести заняття на вільний день за попередньою узгодженістю зі здобувачами. У разі необхідності режиму освіти он-лайн, здобувачам надаються матеріали лекції та матеріали до виконання завдань самостійної роботи.

## ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНОСТІ

Пропускати заняття без поважних причин недопустимо (причини пропуску мають бути підтверджені). Запізнення на заняття не вітаються. Якщо здобувач вищої освіти пропустив певну тему, він повинен самостійно відпрацювати її та на наступному занятті відповісти на

ключові питання. У разі необхідності режиму освіти он-лайн, студент надсилає викладачеві самостійно виконані завдання електронною поштою, або іншим електронним засобом комунікації. Якщо завдання не виконується студентом вчасно, знижується оцінка. За пропуски занять знімаються бали ( 1 бал за пропуск).

## АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Здобувачі вищої освіти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності (у своїх доповідях, статтях, при складанні екзаменів тощо). Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Якщо під час рубіжного контролю помічено списування, здобувач втрачає право отримати бали за тему. Якщо це відбулось в процесі заліку — здобувач отримує тільки ті бали, що були зараховані за попередні етапи контролю. **Корисні посилання**: https://законодавство.com/zakon-ukrajiny/stattya-akademichna-dobrochesnist-325783.html

https://saiup.org.ua/novyny/akademichna-dobrochesnist-shho-v-uchniv-ta-studentiv-na-dumtsi/

## РОЗКЛАД КУРСУ

**Осінній семестр**

| Дата | Тема | Вид заняття | Зміст | Годин | Рубіжний контроль | Деталі |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | 1. | Лекція + практ. заняття | Вступ. Праісторія аудіо- та екранної складових АВМ: генеза радіо,фото та кінематографа з другої половини 19-го ст. | 2+1 | Виконання завдання самостійної роботи | |
| | 2 | Лекція + практ. заняття | Розвиток радіо та кіно на початку 20-го ст. (1900-1910 рр.) | 2+1 | Виконання завдання самостійної роботи | |
| | 3 | Лекція + практ.заняття | Аудіовізуальні твори у добу художнього авангарду ( 1910-1920-ті рр.) | 2+1 | Виконання завдання самостійної роботи | |

| | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | 4 | Лекція + практ.заняття | Радіо та кіно у міжвоєнний період ( 1920-1940-ті рр.) | 2+1 | Виконання завдання самостійної роботи | |
| | | | | | | |
| | 5 | Лекція + практ. заняття | Аудіовізуальні твори у добу раннього постмодернізму ( 1950-1960-ті рр.) | 2+1 | Виконання завдання самостійної роботи | |
| | 6 | Лекція + практ. заняття | Еволюція аудіовізуального мистецтва у 1970-1980-ті рр. | 2+1 | Виконання завдання самостійної роботи | |
| Модульна контрольна робота 1 | | | | | | |
| | 7 | лекція + практ. заняття | Розвиток аудіовізуального мистецтва у добу пост-постмодернізму (1990-2000-ті рр.) | 2+8 | Виконання завдання самостійної роботи | |
| | 8 | Лекція + практ. заняття | Українське АВМ | 2+1 | Виконання завдання самостійної роботи | |
| | 9 | Лекція + практ. заняття | Український кінематограф (2000-2010-ті рр.) | 2+1 | Виконання завдання самостійної роботи | |
| | 10 | Лекція + практ. заняття | Українське телебачення (2000-2010-ті рр.) | 2+1 | Виконання завдання самостійної роботи | |
| | 11 | Лекція + практ. заняття | Українська фотографія (2000-2010-ті рр.) | 2+1 | Виконання завдання самостійної роботи | |
| | 12 | Лекція + практ. заняття | Український кінематограф (2010-2020-ті рр.) | 2+1 | Виконання завдання самостійної роботи | |
| | 13 | Лекція | Українське | 2+1 | Виконання завдання | |

| | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | | + практ. заняття | телебачення (2010-2020-ті рр.) | | самостійної роботи | |
| | 14 | Лекція + практ. заняття | Українська фотографія (2010-2020-ті рр.) | 2+1 | Виконання завдання самостійної роботи | |
| | 15 | Лекція + практ. заняття | Репрезентація українського спротиву російській агресії в творах АВМ | 2+1 | Виконання завдання самостійної роботи | |
| | | | | | | |
| Залік | | | | | | |

| Тема | Форма звітності | Бали |
|---|---|---|
| | | |
| 1 | Поточний контроль | 0-2 |
| 2 | Поточний контроль | 0-2 |
| 3 | Поточний контроль | 0-2 |
| 4 | Поточний контроль | 0-2 |
| 5 | Поточний контроль | 0-2 |
| 6 | Поточний контроль | 0-2 |
| | Проміжний контроль | 0-10 |
| 7 | Поточний контроль | 0-2 |
| 8 | Поточний контроль | 0-2 |
| 9 | Поточний контроль | 0-2 |
| 10 | Поточний контроль | 0-2 |
| 11 | Проміжний контроль | 0-2 |
| 12 | Поточний контроль | 0-2 |
| 13 | Поточний контроль | 0-2 |
| 14 | Проміжний контроль | 0-2 |
| 15 | Поточний контроль | 0-2 |
| | Проміжний контроль | 0-10 |
| | Підсумковий контроль | 0-20 |
| | Всього балів | 0-100 |

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

| Бали | | Критерії оцінювання |
|---|---|---|
| 0–20 | 0–40 | |

| | | | |
|---|---|---|---|
| A+ | 20 | 40 | Здобувач в повному обсязі опанував матеріал теми, надав додаткові матеріали та приклади за темою. Відповів на додаткові питання. Подача акуратна, без помилок |
| A | 17–19 | 37–39 | Здобувач в повному обсязі опанував матеріал теми, надав додаткові матеріали за темою. Подача акуратна, без помилок |
| A- | 16 | 36 | Здобувач в повному обсязі опанував матеріал теми, подача акуратна, без помилок |
| B | 12–15 | 32–35 | Здобувач в повному обсязі опанував матеріал теми, але зробив декілька незначних помилок |
| C | 8–11 | 22–31 | Здобувач в повному обсязі опанував матеріал теми, але зробив значні помилки, є невеликі проблеми з форматуванням |
| D | 4–7 | 10–21 | Здобувач не в повному обсязі опанував матеріал теми, робота виконана на недостатньому рівні із значними недоліками (недостатньо розкрита тема, малий обсяг, відсутність творчого підходу тощо), наявні проблеми з форматуванням |
| E | 1–3 | 1–9 | Здобувач в недостатньому обсязі опанував матеріал теми, виконана робота має багато значних недоліків (недостатньо розкрита тема, малий обсяг, невідповідність завданню, невчасна подача виконаної роботи, неохайність подання тощо). |
| | 0 | 0 | Пропуск рубіжного контролю |

## РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Розширений список літератури наведено у методичних матеріалах. Також на заняттях викладач може порекомендувати додаткові джерела інформації.

### Основна


1. Алфьорова З.І. Межі видимого. Становлення візуального мистецтва : монографія / З. І. Алфьорова ; М-во культури і туризму України, Харк. держ. акад. культури. — Х. : ХДАК, 2008. — 267 с.
2. Білозерська, І. (2018). Фотографія як мистецтво: українська перспектива. Харків: Фоліо, 240 с.
3. Брюховецька, Л (2010). Кінематограф незалежної України. Київ: АртЕк, 320 с.
4. Госейко, Л. (2005). Історія українського кіно. Київ: Кіпо-Коло, 2005. 432 с.
5. Гриценко, І. (2014). Медіа та телебачення в Україні: історичний та культурний контекст. Львів: Видавництво "Каменяр", 340 с.
6. Зубавіна І.Б. (2007) Кінематограф незалежної України: тенденції, фільми, постаті / Інститут проблем сучасного мистецтва Академії мистецтв України. К.: ФЕНІКС, 2007.296 с.
7. Зубавіна, І. (2007). Кіно ХХ століття: основні тенденції розвитку. Київ: Мистецтво, 380 с.
8. Іванов, Д. (2012). Світове кіно: Жанри, стилі, тенденції. Одеса: Фенікс, 290 с.
9. Івасюк, А. (2012). Фотографія в Україні: жанри та напрямки. Одеса: Фенікс, 290 с.
10. Карачевська, О. (2016). Мистецтво фотографії в Україні: від зародження до сьогодення. Львів: Видавництво "Каменяр", 310 с.
11. Ковтун, О. (2011). Телебачення в Україні: історія, проблеми, перспективи. – Харків: Фоліо, 290 с.
12. Корнієнко І. (1964). Кіно і роки. Від німого до панорамного.К.,1964.
13. Косенко, О. (2008). Українське радіо: віхи історії. Харків: Прапор. 320 с.
14. Лозинський, О. (2020).Кіно після цифрової революції: нові реалії. Київ: Темпора, 280 с.
15. Мирославский В.Н. (2018). Історія українського кіно 1896—1930: факти і документи. Т. 1. Харків: «Дім Реклами». 680 с. : 506 іл.

16. Мирославский В.Н.( 2006). Кінословник. Терміни. Визначення. Жаргонізми. Харків: ХЧМГУ. Мирославский В.Н.(2010) Альфред Федецький поет фотографії. Харків: Фактор,216 с. : 182 іл.
17. Мирославский В.Н.( 2015). Олександр Довженко: Маловідомі сторінки. Харків: «Дім Реклами».
18. Михайлин, М. (2013). Медіакультура в Україні. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 290 с.
19. Москаленко, Юлія (2015).Мистецтво кіно: Глобалізація та національні особливості. Львів: Видавництво "Каменяр", 312 с.
20. Науменко, А. (2015).Технології та естетика цифрового мистецтва. Львів: Видавництво "Світ", 250 с.
21. Павленко, О. (2015).Телебачення і суспільство в Україні: соціальні та культурні трансформації. Київ: Видавництво "Київський університет", 310 с.
22. Рубашевська, О. (2012). Українська документалістика 1990–2010 років. Київ: Національна академія мистецтв України, 280 с.
23. Скляренко, Г. (2011). Історія радіомовлення в Україні: становлення та розвиток. – Київ: Видавництво "Київський університет", 280 с.
24. Скуратівський В.Л. (1997). Екранні мистецтва в соціокультурних процесах XX століття. Генеза. Структура. Функція. У 2-х чч./ В.Л. Скуратівський В.Л. К.
25. Смирнова, Н. (2010). Кіномистецтво світу: Історія та сучасність. Київ: Видавництво "Наукова думка", 456 с.
26. Смоляр, А. (2003).Історія української фотографії. – Київ: Видавництво "Мистецтво", 360 с.
27. Смоляр, А. (2005). Історія українського телебачення: становлення і розвиток. – Київ: Видавництво "Наукова думка", 320 с.
28. Ткаченко, М. (2014).Радіо та суспільство: історичний контекст. – Львів: Видавництво "Світ", 250 с.
29. Ткаченко, М.(2018).Українське телебачення: від радянського до сучасного. – Київ: Видавництво "Темпора", 280 с.
30. Тримбач, С. (2004). Українське кіно: Тексти і контексти. Київ: Либідь, 368 с.
31. Трофименко, О. (2018). Кіно як мистецтво: від класики до постмодерну. Харків: Фоліо, 340 с.
32. Шимон О.О. (1964). Сторінки з історії кіно на Україні. К.
33. Meigh-Andrews, C. (2013). A History of Video Art: Розвиток Form and Function. Bloomsbury.
34. Nowell-Smith, G. (1997). The Oxford History of World Cinema. Oxford University Press.
35. Zielinski, S. (2002). Audiovisions: Cinema and Television as Entr'actes in History. Amsterdam University Press
36. Paul, C. (2020). Digital Art. Thames & Hudson.
37. Youngblood, Gene (1970). Expanded Cinema. E. P. Dutton.
38. Rodowick, D. N. (2009). The Virtual Life of Film.Harvard University Press.
39. Williams, Raymond (1974). Television: Technology and Cultural Form. Routledge.

**Допоміжна**

1. Алфьоров А. М. , Алфьорова З.І.Еволюція зображальних структур у сучасних екранних формах . Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку : матеріали міжнар. наук. конф. (26-27 листоп. 2015 р.) / М- во культури України, Харків. держ. акад. культури, Нац. акад. мистецтв України, Ін-т культурології ; [редкол.: В. М. Шейко та ін. ; відп. за вип. Н. М. Кушнаренко]. — Харків,2015. С. 184-186 .
2. Алфьорова З. І. (2012). Оновлення методологічних засад в осмисленні сучасних процесуальних візуальних художніх форм . Вісник Харківської державноїакадемії дизайну і мистецтв : [зб. наук. пр.] / М-во освіти і науки, молоді та спорту України,Харк. держ. акад. дизайну і мистецтв ; [редкол.: Боднар О. Я., Гребенюк Н. Є., Зборовець І.В. та ін. ; за ред. Даниленка В. Я.]. Х., 2012. С. 54-57. (Мистецтвознавство ; №11). Бібліогр.: 18 назв.
3. Алфьорова З. І. (2013). Новітня онтологія телевізійного типу мислення (стаття перша). Культура України : зб. наук. пр. / М-во культури України, Харк. держ. акад. культури, [Акад. мистец. України, Ін-т культурології ; редкол.: В. М. Шейко (відп. ред.) та ін.] ;

за заг. ред. В. М. Шейка. — Харків, 2013. — Вип. 41. — С. 175-182. — http://www.ic.ac.kharkov.ua/RIO/kultura41/22.pdf. — Бібліогр.: 20 назв.

4. Алфьорова З. І. Екранна форма новітньої доби в контексті мультимедійності / З. І. Алфьорова // Культура України : зб. наук. пр. / М-во культури України, Харк. держ. акад. культури ; [редкол.: В. М. Шейко (відп. ред.) та ін.] ; за заг. ред. В. М. Шейка. — Харків, 2014. — Вип. 47. — С. 156-162. — http://www.ic.ac.kharkov.ua/RIO/kultura47/21.pdf. — Електронна копія в головному документі. — Бібліогр.: 14 назв.
5. Алфьорова З. І. Телевізійне дійство: типологія, жанрова і тематична класифікація . Культура України : зб. наук. пр. / М-во культури України, Харк. держ. акад. культури, [Акад. мистец. України, Ін-т культурології ; редкол.: В. М. Шейко (відп. ред.) та ін.] ; за заг. ред. В. М. Шейка. — Харків, 2011. — Вип. 33. — С. 206-213. — http://www.ic.ac.kharkov.ua/RIO/kultura33/27.pdf. — Електронна копія в головному документі. — Бібліогр.: 23 назви.
6. Алфьорова З. І. Цифрове телебачення як інструмент новітнього пластичного мислення/ Алфьорова З. І. // Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв : [зб. наук. пр.] / М-во освіти і науки України, Харк. держ. акад. дизайну і мистецтв ; [редкол.: Боднар О. Я. та ін. ; за ред. Даниленка В. Я.]. Х., 2011. С. 93-96. — (Мистецтвознавство ; № 2). — Бібліогр.: 15 назв.
7. Алфьорова З.І. Телебачення як процесуальна мистецька форма / З. І. Алфьорова // Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку : матеріали міжнар. наук. конф., 18-19 листоп. 2010 р. / М-во культури і туризму України, Харк. держ. акад. культури, Акад. мистец. України, Ін-т культурології, Упр. культури і туризму Харк. облдержадмін. ; [редкол.: В. М. Шейко та ін.]. — Х., 2010. — С. 138-139.
8. Горпенко, В.Г. (1995). Колір: підручник для студ. ін-тів те- атр. мистецтва. Київ: Київський ін-т театрального мис-тецтва ім. І. К. Карпенка-Карого. Ч. 1–4.
9. Горпенко, В.Г. (2000). Архітектоніка фільму: Режисерські засоби і способи формування структури екранного ви- довища: Автореф. дис. д-ра мистецтвознавства: 17.00.01;
10. Горпенко, В.Г. (2000). Архітектоніка фільму: режисерські засоби і способи формування структури екранного ви- довища: В 5 т. Київ: Київський держ. ін-т театрального мистецтва ім. І. К. Карпенка-Карого.
11. Зубавіна І. Особливості еволюції жіночого образу (український кінематог- раф 1917–1990 рр.) / І. Б. Зубавіна // Актуал. пробл. історії, теорії та практики худож. культури : зб. наук. пр. / ДАКККіМ, КНУ ім. Т. Шевченка. – К., 1998. – Ч. 2. – С. 51–60.– Список використ. л-ри: 6 назв.
12. Зубавіна І. Переживання статевої проблематики людини : (на укр. кінома- теріалі 90-х років XX ст.) : [від 10-х рр. XX ст. до сучасності] / Ірина Зубавіна // Мис- тецтво екрана / КДІТМ ім. І. К. Карпенка-Карого, Каф. кінознавства ; упоряд. О. С. Мусієнко. – Вінниця, 2001. – Вип. 1. – С. 63–77. – Бібліогр.: 5 назв.
13. Зубавіна І. По той бік поезії, або Про деякі риси української національної психології у кіновідображенні : [зокрема про дискусію між М. Блейманом таІ. Дзюбою] / Ірина Зубавіна // Зміна парадигми : зб. наук. пр. / КДІТМ ім. І. К. Карпенка-Карого та ін. – К., 1995. – Ч. 1. – С. 87–101. – Бібліогр.: 16 назв.
14. Зубавіна І. Специфіка проявів сюрреального у кінематографі України / Ірина Зубавіна // Мистецтвознавство України : зб. наук. пр. / Ін-т пробл. сучас. мис- тец. АМУ. – К., 2004. – Вип. 4. – С. 204–213. – Бібліогр.: 8 назв. – ISBN 966-742-19-8.
15. Зубавіна І.Б. (2007) Кінематограф незалежної України: тенденції,фільми,постаті / Інститут проблемсучасного мистецтва Академії мистецтв України. К.: ФЕНІКС, 2007.296 с.
16. Кісін, В.Б. (1983). Відеофільм. Перші кроки і перспектива. Мистецтво кіно: Республіканський міжвідомчий науко- вий збірник. Київ: Мистецтво. Вип. 4. 103 с.
17. Чміль Г. «Археологія знання» М. Фуко і національний дискурс кіно / Ганна Чміль //

Мистецькі обрії’2001–2002 : альманах : наук.-теорет. пр. та публіц. / Ін-т пробл. сучас. мистец. АМУ. – К., 2003. – Вип. 4/5. – С. 328–334. – Бібліогр.: 6 назв.

18. Nebeker, Frederik (2009). Dawn of the Electronic Age: Electrical Technologies in the Shaping of the Modern World, 1914 to 1945. John Wiley & Sons. c. 14–15.